

Қаржы нарығы және делдалдары

Зикирова Назан

2 курс

Менеджмент

Қаржы нарығы дегеніміз не

- Қаржы нарығы – ақша және өзге қаржы активтері, нақты тауарлардың айналымына қатыссыз дербес айналатын, төтенше күрделі жүйе. Бұл нарық алуан түрлі қаржы құралдарымен операциялар жасайды, өзіндік қаржы институттарымен қызмет көрсетеді, тарамдалған және алуан түрлі инфрақұрылымдарға ие.

Қаржы нарығына ақша нарығы, капиталдар нарығы және бағалы қағаздар нарығы кіреді.

•1

•Ақша нарығында мерзімі бір жылдан аз қысқа мерзімді қаржы құралдары айналым жасайды.

•2

•Капиталдар нарығында ұзақ мерзімді қаржы құралдары айналым жасайды.

•3

•Бағалы қағаздар нарығы ақша нарығы мен капиталдар нарығының бір бөлігі болып саналады, өйткені онда қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді қаржы құралдары айналым жасайды.

Қаржы делдалдары

Қаржы нарығының ажырамасы бөлігі қаржы делдалдары, олардың нарықтық экономика жағдайында атқаратын қызметтері өте зор.

Оларға: несие жинақтау мекемелері, инвестициялық қорлар, зейнетақы қорлары, сақтандыру компаниялары, ломбардтар, клирингтік компаниялар жатады. Өркендеген мемлекеттерде бұл институттар коммерциялық банктермен қаржы нарығында бәсекеге түсіп, халыққа, фирмалар мен компанияларға сан алуан түрлі қызмет көрсетуде.

Қаржы делдалдары - бұл тікелей қаржылық талаптарды тікелей емеске трансформациялау процесі. Қаржы делдалдары - осы қызметтерде маманданушы субъектілер.

Қаржы делдалдарының артықшылығы

- 1. мамандану 2. ақпараттарға қол жеткізу тәуекелділікті диверсификациялау, несиелік тәуекелділіктің деңгейін төмендету.

Қаржы делдалдылығының пайдасы

- 1. несие берушілерді іздеу мәселері 2. қорларды тартудың неғұрлым төмен ставкалары 3. көптеген клиенттердің жиналған қорларларынан ірі соммада несие беру.

Делдалдар жүргізетін негізгі операциялар:

- 1
 - халықтың ұсақ жинақтарын тарту;
 - тұтынушылық, ипотекалық несиеле беру;

- 2
 - сыртқы сауды операцияларын қаржыландыру және ұйымдастыру;
 - халықаралық есеп-айырысуды және халықаралық сауданы жүргізу

- 3
 - өнеркәсіп компанияларының бағалы қағаздарын орналастыру және капиталын инвестициялау.

Бағалы қағаздар нарығы

- *Бағалы қағаздар нарығы* – бұл құнды қағаздарды оның қатысушылары арасында айналымға жіберу және шығару бойынша экономикалық қарым қатынастар жиынтығы

БҚН функциялары

Жалпы нарықтық

- 1. коммерциялық 2. бағалық 3. ақпараттық 4. қадағалаушы

Спецификалық

- 1. қайта бөлінген 2. баға және қаржы қатерлерін сақтандыру функциялары

БҚН қатысушылар:

1. Мемлекет, муниципалитеттер, ірі ұлттық және халықаралық компаниялар
2. Қаржылық институттар
3. Жеке инвесторлар

Бағалы қағаздар нарығының мамандандырылған қатысушылары:

- *Сауда алаңдары* – биржалық және биржадантыс.
- *Сауда агенттері*: брокерлер мен диллерлер
- *тіркеушілер*
- *клирингтік ұйымдар*
- *кастодиандар*
- *құнды қағаздар портфелін басқарушылар*

Бағалы қағаздар түрлері

- Эмитент бойынша· мемлекеттік · корпоративтік · жеке · шетелдік
- Эмитенттің міндеттері бойынша· үлестік · борышқорлық
- Айналым территориясы бойынша· регионалды · ұлттық · халықаралық
- Құқықты жүзеге асыру формасы бойынша· атаулы · ұсынылмалы · ордерлік
- Шығару формасы бойынша· құжаттық · құжаттық емес
- Айналым мерзімі бойынша· жедел емес · жедел:Базистік актив бойынша· негізгі · өндірістік
- Табысты төлеу тәсілі бойынша· тұрақты төлемдермен · бір жолғы төлемдер · тіркелген ставкой % · с плавающей ставкамен %
- Табыс алу тәсілі бойынша· инвестициялық · нарықтық
- Эмиссиялық тәсіл бойынша· эмиссиондық · эмиссиондық емес
- Номинал валютасы бойынша· ұлттық валютасындағы номиналмен · шетел валютасындағы номиналмен · номиналды екі жақты көрсетуімен

Қор биржасы:

- Қор биржасы деген бағалы қағаздар сатып алатын және сатылатын негізгі нарық орны. Қор биржаларында ірі банктер қызмет етеді. “Биржа” деген термин ежелгі грек сөзі — “бурзэ”, яғни әмиэн деген мағынаны білдіреді.

Қор биржасы функциялары:

- 1) сауда жүйелерін пайдалану және қолдау;
- 2) қор биржасының тізіміне бағалы қағаздарды енгізуге жорамалданып отырған немесе енгізілген эмитенттерге, сондай-ақ қор биржасында айналысқа жіберілетін (жіберілген) бағалы қағаздар мен өзге де қаржы құралдарына талап қою;
- 3) қор биржасында айналысқа жіберілген бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен мәміле жасау мақсатында сауда жүйесіне кіруге өз мүшелеріне мүмкіндік беру, осы қаржы құралдары бойынша тұрақты сауда-саттық ұйымдастыру және өткізу, қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша есеп айырысуды ұйымдастыру және жүзеге асыру, не осындай есеп айырысуды жүзеге асыру үшін қажет ақпаратты әзірлеу;
- 4) өз мүшелеріне ұйымдық, консультациялық, ақпараттық және өзге де қызметтер көрсету;
- 5) бағалы қағаздар рыногы және өзге де қаржы құралдары мәселелері бойынша талдамалық зерттеулер жүргізу;
- 6) банк заңнамасында белгіленген тәртіппен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру және қор биржасының ішкі құжаттарында көзделген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Қазақстан қор биржасы

"Қазақстан қор биржасы" АҚ (KASE) 1993 жылғы 17 қарашада құрылған. Оны құруға бастама көтергендер Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі бастаған қазақстандық жетекші 23 коммерциялық банк болып табылады. Биржаның негізгі міндеті Қазақстанның ұлттық валютасы – теңгенің енгізілуіне байланысты ұлттық валюта нарығын ұйымдастыру және дамыту болып табылады. Қазіргі уақытта KASE акционерлік қоғамның ұйымдастыру-құқықтық нысанында жұмыс істейтін коммерциялық ұйым болып табылады. Биржаның акционерлері негізінен бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушылар болып табылады. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі KASE ірі акционері болып табылады (орналастырылған акциялардың 50,1%-ы).

KASE екі онжылдықта шетел валютасымен, мемлекеттік бағалы қағаздармен, корпоративтік сектордың бағалы қағаздарымен және туынды қаржы құралдармен операциялар жүргізуге арналған әмбебап алаңға айналды.

Негізгі технологиялар

KASE-тің сенімділік, бизнестің қорғалуы және үздіксіздігі сияқты заманауи стандарттарына сәйкес келетін электрондық сауда, клирингтік және есептеу жүйелері бар.

Сауда жүйесінің бағдарламалық қамтамасыз етуін KASE-тің мамандары әзірлеген, ол икемді, теңшелетін модуль болып табылады, ол:

- нақты уақыт режимінде қаржы нарығының түрлі құралдарымен сауда-саттық өткізуге;
- сауда-саттық әдістерін кеңінен пайдалануға қолдау көрсетуге;
- осы позицияларға белгіленген шектеулерді ескере отырып, ақша мен қаржы құралдары бойынша сауда-саттыққа қатысушылардың ағымдық позициясын нақты уақытта қадағалауға;
- жергілікті және қашықтан пайдаланушыларды қосуға;
- биржалық ақпараттың сыртқы таралу жүйесін (Сауда-саттық жүйесіне қатысты) қосуға;
- клиенттердің өтінімдерін алдын ала жинақтауға мүмкіндік береді.

KASE-тің өзі әзірлеген өнім болып табылатын клиринг жүйесі:

- жасалған мәмілелер бойынша ақпарат жинақтау және өңдеу, сәйкессіздіктер болған жағдайда оны салыстырып тексеру және түзету;
- жасалған мәмілелердің өлшемдерін есепке алу және растау;
- сауда-саттыққа қатысушылардың, қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер қорытындысы нәтижесіндегі есеп айырысуға қатысатын субъектілердің талаптарын және (немесе) міндеттемелерін анықтау;
- клирингтік қызмет нәтижелері бойынша ақпарат дайындау және орталық депозитарийге және (немесе) қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуды (төлемдерді) ұйымдастыруды іске асыратын басқа ұйымға ақпарат беру бойынша автоматтандырылған режимде клирингтік ұйымның қызметтерін жүзеге асырады.

KASE есеп айырысу жүйесі деривативтер нарығы мен KASE-тің валюта нарығында жасалған мәмілелер бойынша электрондық режимде есептеулерді сауда-саттыққа қатысушылар және (немесе) клирингтік қатысушылардың банк шоттарын ашу және жүргізу арқылы жүзеге асыру үшін ғана пайдаланылады, сондай-ақ KASE-тің өзі әзірлеген өнім болып табылады

Назарларыңызға рахмет!!!